

DAG, RHODOPHYLLUS PLEOPODIUS!

P. van Winden

W.C. Bradelaan 21
Hilversum

Wanneer U in 1960 in Baarn een man met een wonderlijk gevormd achterhoofd ontmoette, en in 1963 opnieuw, maar daarbij moest vaststellen dat de eerste geen en de laatste wel een baard had, dan kon bij U de vraag rijzen: heb ik hier met twee individuen te maken, of met één individu in twee ontwikkelingsfasen? Vermoedelijk is dan het tweede antwoord het juiste, en had U in beide gevallen mij gezien.

Paddestoelen kunnen een soortgelijke vraagstelling oproepen, waarbij dan wel het woord 'individu' door het woord 'soort' vervangen moet worden.

Op 10 oktober 1975 vond ik bij de Witte Bergen in Laren (NH) op een dikke humuslaag onder loofhout een aantal paddestoelen van het geslacht *Rhodophyllus*. Een *R. icterinus*, dacht ik, maar daarvoor ontbrak de specifieke geur; voor *R. pleopodius* waren de paddestoelen veel te donker. Voor beide soorten waren de sporematen (7,6-9 μ) te klein. De groeiplaats was echter kenmerkend voor *R. icterinus*.

Zes dagen later bezocht ik het terrein weer, en nu kon ik er vruchtlichamen plukken die de echte *icterinus*-geur hadden (die ik kenmerk als peredrups of ananas). De sporen bleven echter te klein.

Twee soorten, of één soort (*R. icterinus*) in twee ontwikkelingsfasen? De kans dat de eerste kollektie *R. pleopodius* was en de tweede *R. icterinus* is natuurlijk minimaal. Zo algemeen zijn deze soorten niet. Het lag voor de hand, dat *R. icterinus* (met zijn onmiskenbare geur) zo variabel bleek te zijn dat de 'soort' *R. pleopodius* geheel binnen het variatiegebied viel. Er bestond dan geen grond meer, om nog een zelfstandige *R. pleopodius* te erkennen.

Daarom was het artikel van Dr. Kits van Waveren (1977) uit mijn hart gegrepen. Het geurkenmerk is dermate onbetrouwbaar (kwalitatief en kwantitatief) dat het op zich niet als basis voor een soorten-onderscheid mag gebruikt worden. Ik heb Dr. Kits van Waveren daarom mijn materiaal, beschrijvingen en dia's voorgelegd, en daarin ziet hij een ondersteuning van wat hij reeds vermoedde: *R. pleopodius* is geen aparte soort maar een verschijningsvorm van *R. icterinus*. Ik meen zelfs, afgezien van de geur, een beschrijving van de ontwikkelingsgang van *R. icterinus* te kunnen geven, die aan de talrijke beschrijvingen van *R. icterinus*

en *R. pleopodius* recht doet en tegenstrijdigheden doet verdwijnen. Het ziet er dan als volgt uit:

Hoedvorm: eerst eivormig, dan parabolofde, dan klokvormig, dan stomp-konisch, tenslotte flauw gewelfd met naar boven gebogen randen.

Hoedkleur: eerst olijfgroen met gelige rand, dan groenbruin met gele rand, tenslotte alleen het centrum olijfbuin, de rest zwavelgeel.

Steelevorm: eerst gedrongen, later slank.

Steelekleur: geelbruin pigment, met opvallende witte vezels; eerst alleen de vezels te zien, steel dan wit; later wijken de vezels uiteen; door schaduwwerking lijkt de steel grijs.

De geelbruine kleur (sterk gekoncentreerd nog, dus olijfbuin) treedt naar voren; de nu verspreide vezels wekken een fluwelige indruk. Tenslotte verdwijnen de vezels, en het pigment van de steel wordt zover uitgesmeerd dat het bruingeel lijkt.

Lamellen: wit, later rose door sporen, opvallend licht, gefilterd door dun hoedvlees, geeft snel een gele kleur aan de lamellen.

Dr. Kits van Waveren heeft nog de geur van mijn exsiccaten met de geur van zijn eigen gedroogd materiaal vergeleken, en vastgesteld dat die in ieder geval hetzelfde was. Hij ziet overeenkomsten met de geur van nootmuskaat; ik zou die geur liever typeren als die van cumarine (zoals van een verse *Lactarius helvus*, de Viltige maggizwam).

Mijn vraag is nu: is de afscheidsgroet die de titel tot dit artikelje vormt, gerechtvaardigd?

Literatuur:

Kits van Waveren, E. (1977). *Rhodophyllus icterinus* versus *Rhodophyllus pleopodius*. *Coolia* 20: 54-59.

=====